

Natuur- en Vogelwacht
“De Alblasserwaard”

ONZE WAARD

ZOMER 2023 www.nvwa.eu

1969

2023

BESTUUR

Voorzitter	<i>Ferry van Jaarsveld</i>	Papendrecht	voorzitter@nvwa.eu
Secretaris	<i>Pieter Bieren</i>	Arkel	secretaris@nvwa.eu
Penningmeester	<i>Sjoerd Veerman</i>	Alblasserdam	penningmeester@nvwa.eu
Bestuurslid	<i>Wim Hoogkamer</i>	Papendrecht	078-6154464
Bestuurslid	<i>Nel Welschen</i>	Dordrecht	078-6172348
Bestuurslid	<i>Jopie Zwartbol</i>	Alblasserdam	Jzwartbol857@gmail.com
Bestuurslid	<i>Linda Manz</i>	Papendrecht	lindamanz1@hotmail.com

NVWA ONLINE

Website www.nvwa.eu
Mail info@nvwa.eu

INLEVERDATA KOPIJ

Herfstnummer 1 september 2023
Winternummer 15 november 2023
Voorjaarsnummer 1 maart 2024
Zomernummer 1 juni 2024

CONTRIBUTIES

Ledenadministratie: Aan- en afmeldingen van het lidmaatschap of adreswijzigingen doorgeven via ledenadminbistratie@nvwa.eu of schriftelijk via Postbus 171, 3350 AD Papendrecht.
De contributie per jaar is €17,50. Voor jeugdleden tot 18 jaar is dit € 7,50, over te maken op bankrekening NL60 INGB 0001 9974 31 ten name van Natuur- en Vogelwacht De Alblasserwaard, Papendrecht.
U kunt hier ook extra doneren.
De vereniging is een IVN afdeling. Voor €12,00 extra bent u ook IVN lid.

Voor alle andere betalingen aan de vereniging is betaalbankrekening NL85 RABO 0113 0630 83 NVWA te Papendrecht beschikbaar.

De vereniging is een ANBI instelling, RSIN: 803497180. Giften aan de NVWA zijn daarom voor de vereniging belastingvrij.

NATUUR- EN VOGELWACHT “DE ALBLASSERWAARD”

De vereniging heeft ten doel: *Het in stand houden en verbeteren van de kwaliteit van het landschap, de natuur en het milieu in de Alblasserwaard en het gezamenlijk beleven daarvan.*

Zij is opgericht op 25 november 1969 en ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 40321641. Postbus 171 3350 AD Papendrecht.
Adres: Matenaweg 1, 3356 LS Papendrecht in het Streeknatuurcentrum.

COLOFON

‘Onze Waard’ is het vier keer per jaar verschijnende verenigingsblad.

Redactie Tom Kalkman, Dick Markesteijn en Linda Manz.
Redactieadres: redactieonzewaard@nvwa.eu
Opmaak en drukkerij Vanderperk Groep
Oplage 625
Foto voorkant Tureluur door Sjoerd Veerman (deze keer is er geen tekening van Piet Meerkerk)
Foto achterkant door Janny Kleijn

INHOUD ZOMER 2023

3	Van de voorzitter	7	Weidevogelwerkgroep
voorjaar 2023	14	Kijktip: Gorkum Buiten de
Waterpoort
4	Planten- en Insecten werkgroep	10	Van de vogelringgroep	16	De Ooievaarsbek
5	De Knotploeg heeft hard
moeten werken	12	Een varenwandeling in het
Alblasserbos	19	Activiteiten & werkgroepen
6	Lezingen NVWA				

Van de voorzitter

Als nieuwe voorzitter komen er aardig wat zaken voorbij waarvoor ik even goed moet gaan zitten. Het is dan ook onhandig om alles tegelijkertijd te willen doen en daarom probeer ik het stapje voor stapje te doen. Bij een van deze taken hoort niet alleen het besturen, maar ook het contact onderhouden met collega natuurverenigingen, op bezoek gaan bij verschillende werkgroepen en ook het schrijven van een stukje voor in Onze Waard.

Het is nu prachtig weer en schrijf ik dit in mijn tuin. De vogels fluiten en de planten staan in bloei. Ik betrap mij mezelf er altijd op dat ik nooit echt geniet van de lente. Even een moment stilstaan en eens goed kijken wat er om mij heen gebeurt. Als mens staan wij in 2023 altijd maar 'aan' en gaan maar door. Er fietst bijvoorbeeld net een moeder voorbij met een kind voorop en achterop, aan de overkant loopt de buurman met een aktetas en hij heeft er dan ook flink de pas in. Terwijl ik deze mensen bekijk zie ik dat ze weinig oog hebben voor wat er om hen heen gebeurt.

Wat grappig is om te zien dat de merel net zo druk bezig is als die moeder op de fiets. Ze vliegt van hot naar her om haar jongen groot te brengen en ze te voorzien van voedsel. Ook loopt er een houtduif over het terras met dezelfde pas als de buurman. Het is dan ook mooi om te zien dat mens en dier zo dicht bij elkaar staan maar dat wij er helaas niet allemaal oog voor hebben. Laatst was op het nieuws dat er in vogelhuisjes camera's geplaatst worden om te zien hoe het met de biodiversiteit gaat. Elke keer als er een koolmees naar binnen vliegt, wordt er een foto gemaakt van wat hij of zij in haar snavel heeft. Zo krijgt men een beeld van hoe het kan gaan met de natuur (de insectenstand dan in dit geval).

Wij mensen kunnen natuurlijk ook al heel veel betekenen voor de beesten om ons heen. Wip die tegels eruit

Openingstijden Streeknatuurcentrum

Het Streeknatuurcentrum is tot nader order geopend op:
Zaterdagmiddag van 13:00 – 17:00 uur

Het bestuur

en plant wat groen. "Tegel eruit, egel erin" zeg ik altijd op mijn werk als ik mensen weer moet adviseren over hoe ze van hun betonnen achtertuin een groene achtertuin kunnen maken.

Monitoren zoals onze werkgroepen doen, is dan ook cruciaal voor het behoud van soorten. Na 60 jaar vogels tellen, kikkers vangen of planten determineren weten we aardig in kaart te brengen hoe het met de soorten gegaan is in de afgelopen jaren. Er zullen soorten verdwijnen, maar er zullen vast en zeker ook soorten bij komen. Als bestuur willen wij dan ook deze kennis delen met de mensen om ons heen. We zijn dan ook van plan een 1001 soorten-dag te organiseren. Het idee is om, verspreid, verschillende excursies te geven om mensen (die dicht bij de natuur staan of juist ver weg) meer kennis te geven over wat er zich allemaal om ons heen afspeelt. Een zogeheten 1001 soorten-dag vergt veel voorbereiding. Het bestuur zal dan ook de coördinatoren op den duur vragen om eens samen te komen om te zien hoe wij deze dag in het vat gieten.

Als voorzitter en ook namens het bestuur wens ik iedereen veel leesplezier en een fijne zomer (vakantie).

Ferry van Jaarsveld

Zwaluw (foto: Pieter Bieren)

Planten- en Insectenwerkgroep (PIWG)

door Bram van Vliet

Inmiddels heeft een aantal excursies plaats gevonden, maar er staan er nog meer op het programma:

Zaterdag 1 juli 2023 is het Kennemerstrand het doel. Het is een door een duinenrij van de zee afgesnoerd stuk strand, waar zich een bijzondere vegetatie ontwikkeld heeft. In feite vergelijkbaar met een duinvallei die in dit geval ontstaan is door toedoen van de mens. Vertrek om 8:30 uur vanaf de carpool langs de A15 in Alblasterdam. Aanmelden bij Leo van Beest, lhvanbeest@gmail.com.

Zaterdag 15 juli 2023 Vlinder/Libellenexcursie. Waar we heen gaan wordt kort van tevoren vastgesteld, afhankelijk van waar iets moois te zien is. Ook voor deze excursie aanmelden bij Leo van Beest, lhvanbeest@gmail.com.

Zaterdag 12 augustus 2023 gaan we op zoek naar zilte flora. Bij zilte flora gaat het om planten die zout (zee) water verdragen. We bezoeken de Yerseke Moer op

Zuid-Beveland. Het ligt binnendijks maar de bodem is nog steeds zout.

Vertrek om 8:30 uur vanaf de carpool langs de A15 in Alblasterdam.

Informatie en aanmelden bij Bram van Vliet, acvanvliet@hetnet.nl.

Vrijdag 1 september 2023 gaan we nachtvlinders. Dat wil zeggen met een laken en een sterke lamp nachtvlinders lokken. Dit vindt plaats bij het Streeknatuurcentrum en start als het donker begint te worden en duurt tot diep in de nacht. Aanmelden bij Bram van Vliet, acvanvliet@hetnet.nl.

Deze activiteit gaat alleen door bij gunstige weersomstandigheden, want met regen en/of harde wind worden weinig vlinders gelokt.

Tot slot de **najaarsbijeenkomst** van de PIWG. Deze vindt plaats in het Streeknatuurcentrum op woensdag 13 september aanstaande, om 19:30 uur. Er wordt van alles besproken met betrekking tot de PIWG.

Broedende eend (foto: Sjoerd Veerman)

De Knotploeg heeft hard moeten werken

tekst en foto Nik Blom

De Knotploeg de Kievit heeft hard moeten werken om de opdracht van circa 1800 knotwilgen op tijd te knotten en wel voor het broedseizoen! Met ons allen hebben wij onze schouders er onder gezet en het is gelukt. Als dank voor de enorme inzet is aan onze vrijwilligers en hun partners een warm- en koud buffet aangeboden in de Til te Giessenburg. De voorgeschotelde heerlijkheden smaakten voortreffelijk. Door de Coronaperikelen hadden wij drie achtereenvolgende jaren geen knottentje kunnen aanbieden.

De meeste knotters hebben vakantie genomen. Een klein select gezelschap is doorgegaan om de zaken die op de plank lagen af te ronden. Ons busje moest weggebracht worden voor een nodige controlebeurt en voor de APK keuring. Daarna werd de bus gewassen, gezogen en in de glans gezet. Na deze behandeling straalde het busje weer zijn prachtige gele kleur uit. De aanhangwagens werden onderhanden genomen zodat ze weer toonbaar zijn. Er werd een andere indeling gemaakt voor onze carport, zodat het busje onder het dak kan staan. Dit zal zeker schelen in het schoonhouden. Daarna werd de container (opslagruimte voor ons gereedschap) uitgemest en opnieuw ingericht. Het parkeerterrein rond ons centrum werd met de borstelmachine onderhanden genomen. Het meeste onkruid werd verwijderd. Het voorterrein ziet er nu netjes uit.

Het parkeerterrein wordt geborsteld

De Meidoornhaag moet ook nog worden geschoren. Dit moet met een verrijdbare stellage worden gedaan. De Meidoorn heeft venijnige doorns. Een van onze knotters heeft er een slechte herinnering aan. Hij kreeg een Meidoorn stekel in zijn duim. Hij dacht dat hij die verwij-

derd had, maar dat bleek niet zo te zijn. De stekel ging protesteren en een ontsteking stak de kop op. De doorn moest door een chirurg worden verwijderd. Het vervelende was, dat de doorn niet op een röntgenschermbild zichtbaar is. Gelukkig is de doorn nu verwijderd.

Op ons lijstje staat ook nog het begaanbaar maken van de paden in ons bos. Het onkruid staat hoog en ons onderkomen aldaar is haast niet te bereiken. Als dat klaar is, zal de reuze Balsemien moeten worden bestreden, door deze plant uit de grond te trekken voordat de plant in het zaad schiet. Wij kunnen hiermee best wat hulp gebruiken, want het is toch het bos van de Vereniging. Het moet toch niet zo zijn dat dit weer op het bordje van de knotploeg terecht komt!!!

Wilt u helpen, neem dan contact op met Nik Blom (0184-852249).

De knotploeg heeft inmiddels een donatie overgemaakt op de rekening van onze penningmeester ter waarde van 7000,00 euro. Voorts willen wij bij de ploeg verduurzamen. Wij zijn overgegaan tot aanschaf van een 3de accukettingzaag. Wij willen minder CO2 uitstoten. Met deze investering is al gauw een bedrag van 1500 euro gemoeid. Dit is dus de kettingzaag met 2 accu's en een oplader. Ook bleek dat onze veiligheidshelmen over de datum waren. Deze helmen zijn voorzien van een productiedatum. De helmen gaan maar 5 jaar mee en moeten na die datum worden vervangen. Dit was voor ons weer een onverwachte tegenvaller.

Gelukkig zitten er bij onze ploeg hele goede ambachtslieden. In eigen beheer werden er 2 nieuwe zaagbokken gemaakt. Onze ploeg gaat begin juli weer aan de slag om aan de geknotte bomen van deze winter, de zomersnoei uit te voeren. Dan moeten alle zijscheuten op de stam van de knotwilg worden verwijderd, zodat de sapstroom de hoogte in gaat.

Ik ben als coördinator enorm trots op mijn knotters. Zij hebben zich met z'n allen ingezet voor onze knotwilgen in de Alblasserwaard. Maar als er geen knotters meer zijn, dan wordt het landschap er niet mooier op!!!

Nik Blom, coördinator van de Knotploeg de Kievit.

Lezingen in het Streeknatuurcentrum van de NVWA

Op donderdagavonden in de maanden september, oktober en november 2023 vinden er weer lezingen plaats in het Streeknatuurcentrum van de Natuur- en Vogelwacht Alblasserwaard aan de Matenaweg 1, 3356 LS Papendrecht. Aanvang lezingen 19:45 uur, inloop vanaf 19:30 uur. Toegangsprijs is € 2,50.

21 september, een lezing over Otters door Addy de Jongh.

Addy is afgestudeerd in de richtingen Functionele Morfologie, Ecologie en Ethologie. Een van zijn doctoraal onderwerpen, naast een studie over het grazen van Ganzen, betrof een onderzoek aan het zwem- en duikgedrag van de Otter.

Dat het niet goed ging met Otters in Europa en zeker niet in Nederland was bij hem toen al langer bekend.

Samen met Bart Nolet (bekend van het uitzetten van Bevers in de Biesbosch) en andere studenten richtte Addy de Stichting Otterstation Nederland (SON) op, niet wetende dat het zijn levenswerk zou gaan worden.

Het kon echter niet voorkomen dat in 1988 de Otter uitstierf in ons land.

Er moest van alles aan gedaan worden om het tij te keren. De SON nam die taak op zich. In samenwerking met vele andere organisaties stond de stichting aan de basis van het natuur- en milieuherstel van natte natuurgebieden en daarmee van de terugkeer van dit prachtige dier in ons land.

De Otter is terug in Nederland, van de Rode Lijst gehaald, maar verkeert nog niet helemaal in veilig vaarwater. De vinger zal aan de pols gehouden moeten worden. Ondertussen gaat de opmars van de Otter door en is de soort ook de Biesbosch gaan bevolken.

19 oktober, een lezing over de Biesbosch door boswachter Harm Blom

(foto: Staatsbosbeheer)

De Biesbosch is een uniek zoetwatergetijdengebied en

daarmee uniek voor mens én dier. Ondanks de Delta-werken is er nog steeds sprake van getijden en heel veel dieren zijn hiervan afhankelijk. Dat is al ruim 600 jaar zo!

In de laatste 20 jaar is er veel landbouwgebied teruggegeven aan het water. Dit in het kader van Ruimte voor de Rivier, Natuurontwikkeling en kleiwinning.

Daarmee is een grotendeels verdwenen schakel, het ondiepe intergetijdengebied, weer grotendeels terug in het Biesbosch-gebied.

Het is geweldig om te zien hoe de natuur hierop is ingesprongen. Geef water de ruimte en topnatuur volgt vanzelf. Zeker in een Deltagebied zoals de Biesbosch.

Boswachter Harm Blom van Staatsbosbeheer neemt u tijdens de lezing mee in de rijke en gevarieerde wereld van de Biesbosch-natuur. Het gebied is meer dan riet, water en wilgenbos, niet alleen boven water maar zeker ook onder water.

Van rijkbloeiende stroomdalgraslanden tot de visarend en van bevers tot tienduizenden vissen! Het gebied is volop in ontwikkeling en men kan er fantastisch van genieten!

Op 16 november is er weer een varia-lezing verzorgd door leden van de vogelwerkgroep.

Onder andere Richard Slagboom, Rick Dekker, Edgar van Boheemen en Hendrik Jan van Dijk zullen verhalen vertellen uit het veld, resultaten van onderzoeken, een kleine quiz en diverse beelden tonen van alles wat hen het afgelopen jaar heeft bezig gehouden.

Leden van de vogelwerkgroep

Het exacte programma wordt last minute bekend gemaakt. Er worden 6-8 sprekers voor elk 15-20 minuten verwacht. Dus het belooft weer een boeiende en inspirerende avond te worden!"

Weidevogelwerkgroep voorjaar 2023

tekst André Hornstra foto's André Hornstra en Ad Kraaijeveld

Het is ongelooflijk, zo zit je een stukje te schrijven voor het lentenummer (begin maart) en zo loopt het weidevogelseizoen alweer op zijn eind.

We hebben als vrijwilligers weer prachtige momenten beleefd met mooie waarnemingen en geweldige vondsten.

Laat ik beginnen bij het begin. Begin maart was het allemaal net te koud en te schraal. We werden zelfs nog verrast met flink wat sneeuw op veel plaatsen in Nederland op 8 en 10 maart. Net op het moment dat ik dacht dat het nog wel even op zich zou laten wachten, kwam de melding van de vondst van het eerste Kievitse van Nederland op zaterdag 11 maart bij Hasselt in Overijssel. Het eitje werd in een nest met veel sneeuw gevonden. Kennelijk is de drang bij sommige Kieviten om toch te beginnen erg groot. Dezelfde dag werd ook al het eerste Kievitse van de provincie Zuid Holland gevonden bij Waddinxveen. Op maandagmiddag 13 maart om 13:25 uur ging een diepgekoesterde wens van onze vrijwilliger Ad Kraaijeveld in vervulling. Op een perceel bij Arie de Jong in Wijngaarden vond Ad het eerste Kievitse van de Alblasserwaard. Ad is een scherp waarnemer en had de Kievit al enige tijd in de gaten. Zijn geduld werd uiteindelijk beloond. Ad was letterlijk en figuurlijk helemaal in de wolken (zie foto).

Vier Kievitseieren en vier kuikens net uit het nest (foto's André Hornstra)

Het eerste Kievitse (foto André Hornstra)

Het eerste Grutto-ei dient zich meestal zo'n 14 dagen later aan. Zo kon het gebeuren dat boer Anthonie Heikoop op 23 maart het eerste Grutto-ei van Nederland ontdekte op een van zijn percelen nabij Streefkerk.

Op 27 maart vonden vrijwilligers Hennie en Teuni Roest het eerste Scholeksternest van Nederland. Met 2 eieren en ook weer bij Streefkerk. Ze lijken hier patent op te hebben, want dit was niet de eerste keer dat dit hun overkwam.

Op 28 maart vond vrijwilliger Jan van der Eijk het eerste Grutto-ei van onze weidevogelwerkgroep.

Deze Grutto was de tel kwijt. Vijf, in plaats van de gebruikelijke vier eieren (foto André Hornstra)

Het eerste Tureluurnest? Dat liet even op zich wachten maar werd uiteindelijk gevonden door Jan Verschoor op 11 april.

Op onze slotavond op 4 juli zullen de diverse eerste vinders worden beloond met de gebruikelijke oorkonde.

Vanzelfsprekend gaat het niet om het eerste legsel. Integendeel zou ik willen zeggen. Het geeft een mooie indicatie van hoe vroeg of hoe laat het seizoen op gang kwam. Het gaat natuurlijk vooral om alle legfels die erna worden gevonden en beschermd.

Hoe zich het weidevogelseizoen 2023 verhoudt tot het seizoen van 2022 is nog niet bekend. Als alle nesten in de database zijn ingevoerd kunnen we de resultaten nader bekijken. In het herfstnummer van Onze Waard kom ik daar op terug.

Ik vermoed dat we wat minder nesten hebben gevonden, gemarkeerd en beschermd ten opzichte van 2022. Dus een minder seizoen?

Dat denk ik niet. Integendeel zelfs en dat zal ik even uitleggen. In andere jaren vinden we vaak veel vervolglegels. Dat zijn legfels van weidevogels die het eerste nest of pullen zijn kwijtgeraakt. Veelal zullen ze het met een nieuw legsel opnieuw proberen. Van de vervolglegels hebben we dit jaar minder gevonden. Simpelweg omdat de weidevogelouders het druk hadden met hun kroost. Door het extreem natte voorjaar is het veel weidevogels gelukt een aantal pullen groot te krijgen. Het maken van een vervolglegsel is dan ook niet nodig. Door de nattigheid hebben veel boeren pas laat kunnen maaien en het vermoeden bestaat dat vooral de Grutto hiervan heeft geprofiteerd. De Grutto kon eind maart en begin april betrekkelijk gemakkelijk aan voedsel komen. Ook makkelijker dan andere jaren kon het Grutto-vrouwje haar eieren produceren. In de eerste week van april hebben we al behoorlijk veel complete Grutto legfels

gevonden. Dat is 1 a 2 weken eerder dan gebruikelijk. Begin mei waren er al volop kuikens. Dit in combinatie met het latere maaien heeft volgens mij geleid tot een goed Grutto resultaat. Ik hoop dat dit straks bevestigd wordt door tellingen van Sovon. Zoals ik al eens eerder heb gememoreerd heeft een Grutto altijd haast. Haast om de eieren te leggen, haast met broeden, haast om de kuikens groot te krijgen (die kunnen met 4 weken al vliegen) en haast om weer naar zuidelijke oorden te vertrekken. De eerste Grutto's zijn inmiddels alweer vertrokken. Het is een beetje zoals in dat nummer van Herman van Veen. "Maak plaats, maak plaats, maak plaats, we hebben ongelofelijke haast". Maar het weidevogelseizoen 2023 was de Grutto's gunstig gezind.

Momenteel zitten we in de laatste fase van het weidevogelseizoen.

Op de pas ingezaaide maïspcelen kunnen af en toe nog nieuwe Kievitsnesten of Scholeksternestten worden gevonden. Her en der wellicht nog een heel laat Grutto- of Tureluurnest.

Wat heel belangrijk is in deze fase, is de controle van de pcelen die pas op 1 juni of 8 juni of 15 juni mogen worden gemaaid. De datum dat er gemaaid mag worden is bijna bereikt. Het perceel wordt gecontroleerd op late nesten en er wordt gekeken of er nog alarmerende ouders zijn (en dus lopen er kuikens). Zonodig kan het maaien nog extra worden uitgesteld.

Het valt af en toe niet mee om de laatste nesten in dat hele lange gras te vinden. Het droneteam kan daarbij uitkomst bieden. Het droneteam bestaat uit de volgende personen: Tom Kortleve, Arjan de Jong, Arjan Kooyman, Marc Koch, Waldo Goene en Jan van der Eijk.

Door het boerencollectief zijn 3 drones beschikbaar gesteld. De drones kunnen warmtebronnen detecteren. Het is dan wel noodzakelijk dat de grond nog koud is. Er moet dus heel vroeg worden gevlogen, nog voordat de zon de aarde opwarmt (zo tussen 5.00 uur en 8.30 uur). Bebroede nesten, dus warme nesten, kunnen op die manier op voortreffelijke wijze en met minimale verstoring worden opgespoord. Ik ben heel enthousiast geworden over deze nieuwe generatie drones en de besturing ervan door de dronepiloten. Op een vierkante decimeter nauwkeurig kan het nest worden gelokaliseerd. Dit helpt ons, en uiteraard de boer, enorm om ook de laatste nesten te kunnen sparen. Mocht je interesse hebben om dronepiloot te worden laat het ons weten. Het drone-team (klinkt als droomteam en zo ervaar ik het ook) zou graag nog een paar nieuwe dronepiloten aan het team willen toevoegen. De weidevogelvrijwilliger ontvangt van het droneteam een mooi overzicht. Daarop staan de gelokaliseerde nesten en ook de aanwezige pullen die de drone heeft waargenomen. Soms ook neemt de

drone niets waar. Klinkt misschien raar maar dit is ook hele nuttige informatie. Als dit perceel bijvoorbeeld naast een perceel ligt waar kuikens lopen dan zou besloten kunnen worden om dit perceel (waar geen activiteit is) bijvoorbeeld te laten beweiden door koeien. Hierdoor ontstaat kuikenland. Een weiland dat uitermate geschikt is voor de kuikens die in de naastgelegen weilanden lopen. Kort en halfhang gras, beetje ruig met pollen, koeienvlaaien en insecten.

Kortom, de drone helpt ons op 2 manieren de weidevogels te beschermen. Ten eerste worden de nesten gelokaliseerd en daarna tijdens eventuele werkzaamheden gespaard. Ten tweede levert de drone een schat aan informatie op waar wij ons voordeel mee kunnen doen. Zo kunnen we beter bepalen welk (last minute) beheer we op dat moment kunnen toepassen. Uiteraard, en vanzelfsprekendheid, in overleg met de boer.

Als laatste nog het volgende: in het lentenummer van Onze Waard heb ik beloofd om op de Scholekster terug te komen. De Scholekster maakt ook deel uit van onze weidevogels. Het is een wat vreemde eend in de bijt. Wat Kieviten, Tureluurs en Grutto's niet doen, doet de Scholekster wel: de Scholekster voert de kuikens. Dit maakt dat zij op andere plekken kunnen broeden dan andere weidevogels. Zoals op platte daken met grind van flats of bedrijven of bijvoorbeeld in een knotwilg. Op een aantal plekken in Nederland zijn inmiddels Scholeksterschotels geplaatst.

De scholekster broedt succesvol op een schotel. Met dank aan Douwe Albada (foto) van de (Jeugd)Vogelwacht Balk

Bij voorkeur in een sloot of op een plasdrasperceel. Beetje zand en schelpen erop en de Scholekster kan de verleiding niet weerstaan. Als een Scholekster voor deze locatie kiest dan heeft dat als voordeel dat ze geen last hebben van grondpredatoren (zoals Wezel, Hermelijn, Vos, Bunzing, etc.). Die kunnen er niet bij.

De boer hoeft er niet omheen te werken. De Scholekster kan zijn kuikens gewoon voeren. Ik ben heel benieuwd naar de resultaten. Het lijkt een win-win situatie. Het jaar 2023 is uitgeroepen tot het jaar van de Scholekster. Dat gebeurt in de regel niet omdat het zo goed met je gaat. Nee, de Scholekster kan een steuntje in de rug zeker gebruiken.

Een Wezel, een prachtig dier, maar toch maar niet in ons weidevogelgebied (foto Ad Kraaijeveld)

Ik wens u een fijne zomer toe. Tot ziens in de herfst.
André Hornstra

Van de Vogelringgroep

tekst en foto's Ad Kooij

Terugmeldingen in 2022.

Zoals vermeld in het jaarverslag van de ringgroep zijn er afgelopen jaar weer veel vogels teruggevangen. De terugvangsten van de Boerenwaluw, Kerkuil en Steenuil zijn/zullen bij de desbetreffende soort vermeld worden. Hiervoor geldt dus (vrijwel) alleen de vogels die gevangen zijn in de mistnetten en klappkooitjes.

Het totaal aantal geringde en gecontroleerde vogels waar we in dit overzicht van uit gaan komt op 1050. Hiervan zijn er 858 nieuw geringd en 192 teruggemeld. Bij het totaal 'teruggemeld' staan b.v. ook vermeld de vogels (pullen) die dood zijn aangetroffen, in b.v. nestkastjes. Houden we deze groep ook buiten beschouwing dan komen we op 176 exemplaren.

Vanzelf stijgen in de loop van het jaar de terugvangsten van hetzelfde jaar.

De terugvangsten uit 2021 in maart en mei zullen gedeeltelijk komen van doortrekkers. Iets om in een komend seizoen eens uit te pluizen.

De soorten met de meeste terugmeldingen zijn: Koolmees 81, Pimpelmees 28, Roodborst 17, Tjiftjaf 15 en Zwartkop 10. In dit overzicht is geen rekening gehouden met vogels die meerdere keren zijn teruggevangen. Dit zijn voornamelijk mezen.

Er is 1 terugmelding van een vrouwtje Koolmees die op 19 april 2017 geringd is, gecontroleerd op 28 oktober en 8 november in 2017, dan weer op 31 maart 2018 nu pas weer op 10 februari 2022. De vogel was tijdens het ringen in haar 2e kalenderjaar dus was de laatste keer 6 jaar oud.

Van vogels die in 2018 geringd zijn hebben we 4 terugmeldingen. Een Staartmees, geringd op 23 november 2018, is pas weer op 29 maart en 14 april 2022 teruggemeld bij het Streeknatuurcentrum (SNC).

Een Zwartkop man die we ringden op 28 april 2018, vinggen we precies 4 jaar later opnieuw, namelijk op 28 april 2022. Dit zal hoogstwaarschijnlijk een doortrekker zijn, maar bewijzen kunnen we het niet.

Dan nog 2 Koolmezen, 1e een vrouwtje, geringd 19 oktober en terug op 21 januari '20, 13 jan. '22 en 5 mei 2022. 2e een man, geringd 19 september en terug op 26 okt. '21 en daarna op 14 maart 2022.

De meeste zijn ook op de controleplek geringd al zijn er wat uitzonderingen.

Uit het Stambos bijvoorbeeld hebben we 5 terugvangsten op het SNC. Drie van Koolmeespullen en 1 van een volwassen vogel en tevens een adulte Pimpel. Gezien de forse aantallen jonge mezen die we daar geringd hebben maar een heel klein aantal.

Koolmees

We vinggen twee Zwartkoppen die elders een ring gekregen hebben, beiden hingen op 14 april in een net. De eerste, een mannetje, dat op 15 september 2021 in Ingooigem in België was geringd als 1e kalenderjaar man. De tweede was een vrouwtje die op 24 april 2021 in Haarzuilens haar ring kreeg.

Zie het laatste nieuws op onze website onder www.nvwa.eu/Werkgroepen/Vogelwerkgroep/Ringgroep: <https://www.nvwa.eu/de-vogelringroep/> en <https://www.nvwa.eu/overzicht-van-de-vangsten-in-2023>

Puttertje en Distelvink (foto: Pieter Bieren)

Een varenwandeling in het Alblasserbos

tekst en foto's Bram van Vliet

(van de redactie)

Misschien is de zomer, als deze uitgave van Onze Waard bij u op de mat ligt, niet de beste tijd, maar wel in de nazomer. Dus geven we hier een kort voorproefje. Bekijk de varens eens goed en van dichtbij. Dan ziet u hoeveel verscheidenheid er is. Dit artikel is een verslag van wat onze plantenspecialist Bram van Vliet in het Alblasserbos tegenkwam in de herfst van 2022. Op onze website staat de wandeling ook, met heel veel foto's (<https://www.nvwa.eu/werkgroepen/planten-en-insectenwerkgroep>).

Een varenwandeling, dat is niet een eindje wandelen en een stukje varen, maar wandelen en kijken naar varens, die in het Alblasserbos veel voorkomen.

Varens zijn sporenplanten, zij planten zich niet met bloemen en zaden voort, maar doen dat met sporen die zich aan de onderkant van de bladeren vormen.

We beginnen de wandeling bij het Streeknatuurcentrum en wandelen langs de heemtuin het bos in. Na een paar honderd meter passeren we de Botersloot via een brug. Hier groeien op de brug **Eikvarens**. Niet zo gek, want Eikvarens groeien heel vaak in knotwilgen en ook op muren. Nu is een brug geen Knotwilg, maar deze is wel van hout. Er zijn twee soorten: de Brede en de Gewone eikvaren, die alleen microscopisch uit elkaar te

houden zijn. De bladeren doen enigszins aan eikenbladeren denken, vandaar de naam.

We wandelen verder en zien hier en daar al wat varens staan, waaronder **Mannetjesvarens**. Neem het eerste paadje links en na de volgende bocht zien we talrijke varens. Langs het pad groeien weelderig **Wijfjesvarens** en aan de andere kant van de sloot **Stekelvarens**. Deze drie soorten lijken best veel op elkaar, ze groeien alle drie in een pol. Als je de Stekelvaren goed bekijkt zie je dat de blaadjes een klein stekelpuntje hebben en de Wijfjes- en Mannetjesvarens hebben die niet. Verder heeft de Stekelvaren vijf vaatbundels en de Wijfjesvaren twee. Die zie je als je de steel doorsnijdt. De Wijfjesvaren is ook wat sierlijker en fijner.

Om het nog wat ingewikkelder te maken: er zijn twee soorten Stekelvarens: de **Brede** en de **Smalle stekelvaren**. Ze zijn te onderscheiden door te kijken naar de schubben op de bladstelen: bij de Brede stekelvaren zit er een bruine streep op, die bij de Smalle ontbreekt. Verder staat de Smalle stekelvaren wat meer rechtop. De meeste stekelvarens die we tegenkomen zijn Brede stekelvarens.

Dan de **Mannetjesvaren**. Die heeft geen stekelpuntje aan de bladeren en is niet zo fijn verdeeld als de Wijfjesvaren. Ze staan hier en daar in het bos, maar veel minder als de beide andere dubbelgangers. Op de steel zitten talrijke schubben. De **Geschubde mannetsvaren** is ook aanwezig in enkele exemplaren maar lastig te onderscheiden van de Mannetjesvaren.

In het verleden werden planten die veel op elkaar lijken wel onderscheiden door ze mannetje of wijfje te noemen. Vandaar Mannetjes- en Wijfjesvaren.

Tot mijn verrassing vond ik ook nog een **Tongvaren**, slechts één exemplaar op de grond. In stedelijk omgeving groeit hij vaak op muren. Hij heeft ongedeelde tongvormige bladeren.

Hieronder een korte samenvatting om ze te herkennen, kijk ook eens naar de foto's:

	Hoeveel?	kenmerk	Bladeren 's winters aanwezig
Eikvaren	op de brug	eikvormig blad	ja
Wijfjesvaren	talrijk	twee vaatbundels	nee
Brede stekelvaren	talrijk	vijf vaatbundels, schubben met donkere streep	tot in de winter
Smalle stekelvaren	hier en daar	schubben zonder donkere streep	Soms tot in de winter
Mannetjesvaren	hier en daar		in zachte winters
Geschubde mannetjesvaren	zeldzaam	moeilijk te onderscheiden van de Mannetjesvaren	meestal wel
Tongvaren	één exemplaar	ongedeeld blad	ja

*Brede Stekelvaren**Eikvaren**Mannetjesvaren**Wijfjesvaren*

Glooiing met Wede

KIJKTIP: Gorkum Buiten de Waterpoort

tekst en foto's Bram van Vliet

Wie graag eens heel wat verschillende planten wil zien, zou een kijkje kunnen nemen in Gorinchem en in het bijzonder Buiten de Waterpoort. Dat is het gebied waar vandaan de veerponten naar Woudrichem, Sleeuwijk en Hardinxveld vertrekken. Het is niet zo'n groot gebied, maar wel gevarieerd. Half mei heb ik het weer een keer bezocht en alle soorten genoteerd die ik tegenkwam. Dat waren er 114.

Op de glooiing zijn al heel wat soorten te vinden, op de foto rijk bloeiende Wede. Er zijn weinig plekken in de Alblasserwaard waar zo veel Wede staat.

Bij het strand, waar het uiteraard nogal zanderig is, groeit een aantal planten die je vooral langs de grote

rivieren vindt, zogenaamde stroomdalplanten. Bijvoorbeeld Handjesgras, Geoorde zuring, Kruisdistel, Heksenmelk en Oostenrijkse kers.

Een soort die je vooral op dijken vindt - en ook hier - is het Groot streepzaad.

Wat later in het jaar is op diverse plekken op de stenen glooiing Hopwarkruid te vinden. Een parasiet die bramen of brandnetels helemaal kan overwoekeren.

Pijpbloem is ook onder aan de glooiing gevonden, maar of die er nog staat is de vraag.

Helemaal op de punt staat aardig wat Knolboterbloem, ook een stroomdalsoort.

Als je het gebied bezoekt, houdt er dan rekening mee dat er ook af en toe gemaaid wordt. Wat later in het jaar

zullen er zeker soorten verdwenen zijn die ik in mei gezien heb, maar daar zijn weer andere soorten voor in de plaats gekomen.

Wil je weten welke soorten Buiten de Waterpoort waargenomen zijn, kijk dan op [Waarneming.nl](https://www.waarneming.nl). Vul bij locaties Gorinchem in en kies dan Buiten de Waterpoort. Alle waarnemingen op die plek worden dan zichtbaar.

Behalve voor planten is Buiten de Waterpoort ook een aangename plaats om te bezoeken: een prachtig uitzicht op de Waal, de Merwede, Woudrichem en Loevestein. Ook staan er diverse kunstwerken en monumenten. Bij het baken een tekst van de dichteres Ida Gerhardt:

tekst op een rivierbaken

God weet: ik heb mijn verzen uitgestort
voor wie ik nimmer zag noch ooit zal zien.
Opdracht vol raadselen. Het uur is kort.

Misschien is het erfgenaam nadien,
Wanneer ik zelf tot stof zal zijn verdord.
Een kind dat in dit land geboren wordt.

Elders ook een monument voor de verzetsstrijder Randwijk.

Kortom, 'Buiten de Waterpoort' is een bezoekje meer dan waard!

Het rivierbaken met het monument

De Ooievaarsbek

tekst en tekeningen Bram van Vliet

Zachte ooievaarsbek

Dit stukje gaat niet over vogels, maar over planten met de naam Ooievaarsbek. Een wat merkwaardige naam, want vogels hebben snavels en geen bekken. Ooievaarssnavel zou dus juister zijn. Overigens zijn er diverse planten met een vogel in hun naam: Kraailook, Havikskruid, Adelaarsvaren, Reigersbek, om er een paar te noemen.

De naam Ooievaarsbek hebben ze te danken aan de vruchten: lang en puntig en net als een Ooievaarssnavel en met een lange rechte hals. Uit dezelfde familie is er ook een Reigersbek, die inderdaad een vrucht heeft met een S-vormige hals, net als een Reiger, zie de tekening.

In de flora staan ongeveer dertien soorten Ooievaarsbekken. In de Alblassterwaard kun je er zes regelmatig tegenkomen.

Vier hiervan lijken nogal op elkaar: de Zachte, de Kleine

en de Slipbladige ooievaarsbek en de Bermooievaarsbek. De eerste twee zijn veruit het meest algemeen en makkelijk te verwarren. Een eenvoudig onderscheidend kenmerk is de beharing op de bladsteel. De Kleine ooievaarsbek heeft alleen korte haren op de bladstelen en de Zachte ooievaarsbek heeft korte én lange haren. De Bermooievaarsbek is in het geheel wat forser en te herkennen aan rode schutblaadjes aan de voet van de bladstelen.

De Slipbladige is te herkennen aan de smalle slippen van de bladeren. Ze hebben allemaal roze bloemen.

Blad van de Slipbladige ooievaarsbek

De droge zomers van de afgelopen jaren hebben de Zachte en de Kleine ooievaarsbek bevoordeeld. Door de droogte verschenen her en der kale plekken in de vegetatie en juist daar konden ze ontkiemen.

Dan is er nog een familielid uit hetzelfde geslacht dat niet de naam Ooievaarsbek draagt en er ook wel wat anders uit ziet, het Robertskruid.

Niet zeldzaam in de Waard. Je vindt hem onder heggen, in bosschages, maar ook tussen de basaltblokken langs de rivierdijken. Ook in het basaltbed van spoorlijnen zie je hem regelmatig. Let er maar eens op als je op de trein wacht.

De al eerder genoemde Reigersbek komt uit dezelfde familie als de Ooievaarsbek, maar zit in een ander geslacht. Ter verduidelijking: plantenfamilies bestaan uit

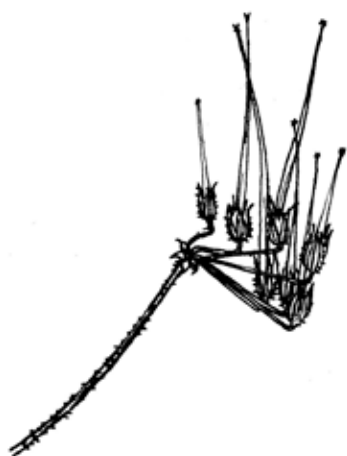
Robertskruid

(meestal) meerdere geslachten en geslachten bevatten (ook weer meestal) meerdere soorten. De Ooievaarsbek zit in het geslacht *Geranium* en de Reigersbek in het geslacht *Erodium*. Samen vormen ze familie van de Geraniaceae.

Je zou denken dat de Geraniums “waar mensen wel eens achter zitten” ook bij het geslacht *Geranium* horen. Maar dat is niet waar. De Geraniums in de vensterbanken horen bij het geslacht *Pelargonium* en hebben dus eigenlijk een verkeerde naam.

De kans dat je nog andere familieleden tegenkomt is niet groot, maar ook niet uitgesloten. Bijvoorbeeld de Glanzige en de Ronde ooievaarsbek en de Beemdooievaarsbek. Verder ontsnappen er wel eens Grootbloemige ooievaarsbekken uit tuinen.

Geef je ogen de kost, en je komt vast wel ergens in de bebouwde kom of in het buitengebied een Ooievaarsbek tegen. En misschien wel een Ooievaarsbek in de lucht, maar dan is het een ooievaarssnavel.

Vrucht van de Reigersbek

Const. Huygenslaan 6 | 3351 XC PAPENDRECHT
T: 078-6157889 | F: 078-6429661 | G: 06-53257066
www.visserhoveniers.nl

Proef het landleven!

Kerkbuurt 56 Papendrecht tel. 078-6440599 openingstijden ma. t/m do. 13.30 uur-17.30 uur vrijdag 8.30 uur-20.00 uur zaterdag 8.00 uur-17.00 uur	FRUIT veel fruit uit eigen boomgaard AARDAPPELEN EN GROENTEN ook biologische groenten GESCHENKPAKKETTEN STREEKPRODUCTEN 'Heerlijkheid van Papendrecht' Jam, sap, saus van fruit uit eigen boomgaard
---	--

www.fruitheerlijkheid.nl

**BRUILOFTEN
VERGADERINGEN
EVENEMENTEN**

TIL
GROEP

Goed geregeld!

WWW.TILGROEP.NL

VERZEKERD VAN DYNAMIEK

L&B

Iedere dag staat in het teken van waardevolle dingen
doen voor onze klanten. Simpelweg echt relevant willen zijn,
vanuit passie en talent voor ons vak, dat is L&B.

www.lb.nl

Solide en gedegen

Aannemen en uitvoeren van:

- het bouw- en woonrijp maken van (bedrijfs)terreinen
- grond-, straat- en rioleringswerken
- groen- en bodemsaneringswerken
- alle voorkomende sloopwerken

**GS DE GROOT & SCHAGEN
AANNEMINGSBEDRIJF B.V.**

Lelystraat 101 3364 AH Sliedrecht
(0184) 41 62 33 (0184) 41 88 79 www.degrootschagen.nl

**Zand, grind of
grond nodig?**

Directe levering los gestort of in Big-Bag.

Openingstijden:
maandag t/m vrijdag
7.00 uur tot 17.00 uur
zaterdag
8.00 uur tot 12.00 uur.

Bij Van Vliet Sliedrecht bent u
aan het juiste adres voor levering
van zand, grind, mijnsteen en
tuingrond. Voor verhardingen
leveren wij diverse soorten
granulaat. Ook kunt u bij ons
uw grond, puin- en tuinafval
inleveren. Bestellen via de website
en telefonisch.

www.vanvliet-sliedrecht.nl

Industrieweg 27
3361 HJ Sliedrecht
T 0184 415 501
E info@vanvliet-sliedrecht.nl

VAN VLIET
SLIEDRECHT

Activiteiten & werkgroepen

Activiteiten en werkgroepen	contactpersoon	telefoon /e-mail
Advertenties 'Onze Waard'	Door Verhagen	0184-682235
Amfibieën- en Vissenwerkgroep	Rik Vinke	06-20372133
Bibliotheek	Leen den Ouden	078-6153280
Educatie en IVN-werkgroep	Nel Welschen Miriam Vermeij	078-6172348 scholen@nvwa.eu
Exposities Kunst	Ellie Snoeren	078-6151269
Gebouw (SNC)	Wim Hoogkamer	078-6154464
Illustraties	Piet van Meerkerk	0184-683301
Kinder-doe-hoek	Nel Welschen	078-6172348
Knotploeg "De Kievit"	Nik Blom	0184-652249
Ledenadministratie	Elly Hoogkamer	ledenadministratie@nvwa.eu
'Onze Waard' kopij	Tom Kalkman	redactieonzewaard@nvwa.eu
Lezingen	Jopie Zwartbol	zwartbol857@gmail.com 06-40474552
Planologie	Jacques Verhagen	0184-682235
Planten- en Insectenwerkgroep	Bram van Vliet	0184-617245
Public Relations (PR)	vacature	pr@nvwa.eu
Themagroep	Heleen Roest	0184-681725
Vogelwerkgroep	Pieter Bieren Richard Slagboom Info Kerkuil kasten Vogel(s)ringen info Steenuilkasten	06-30344431 06-49201029 aj.brokking@hetnet.nl adkooij@kliksafe.nl p.klootsema@planet.nl
Weidevogelwerkgroep	Theo Bakker André Hornstra	06-24975448 06-46832779
Zoogdierenwerkgroep	Nel Welschen	078-6172348

Meerkoot (foto: Sjoerd Veerman)

Streeknatuurcentrum Alblasserwaard

**‘Onze Waard’ is het vier keer per jaar verschijnende mededelingenblad van
de Natuur- en Vogelwacht “De Alblasserwaard”
... al 54 jaar uw eigen natuurvereniging**

De vereniging heeft ten doel:

- Het in stand houden en verbeteren van de kwaliteit van het landschap, de natuur en het milieu in de Alblasserwaard en het gezamenlijk beleven daarvan.

De vereniging tracht dit doel te bereiken door:

1. Het bevorderen van het natuur- en milieubesef door middel van educatieve activiteiten.
2. Het beschermen van flora, fauna en landschap.
3. De studie over de flora, fauna en landschap.
4. Het meewerken aan het in stand houden van door particulieren of organisaties, in de Alblasserwaard, verworven natuurgebieden.
5. Het waken tegen water-, bodem- en luchtverontreiniging.
6. Het toetsen van planologische voornemens en het eventueel hierop reageren door middel van gefundeerde bezwaarschriften.

Matenaweg 1

3356 LS Papendrecht

Tel. 0184-412618

www.nvwa.eu

Openingstijden:

Het Streeknatuurcentrum is tot nader order geopend op:
Zaterdagmiddag van 13:00 – 17:00 uur

1969

2023

54 jaar NVWA